

**ВИСНОВОК**  
**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення**  
**результатів дисертації**  
**Бондарь Світлани Олександрівни**  
**на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі**  
**профілактики травматизму у школярів»**  
**на здобуття наукового ступеня доктора філософії**  
**в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина**  
**(спеціалізація «Соціальна медицина»)**

**1. Виконання освітньо - наукової програми.**

Здобувачем Бондарь Світланою Олександрівною повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо - наукової програми аспірантури (заочна форма) НМАПО імені П.Л.Шупика, що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

Аспірантка Бондарь Світлана Олександрівна оволоділа на достатньому рівні загальнонауковими (філософськими) знаннями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики, що дозволило їй розширити загальний культурний кругозір; оволоділа компетентностями зі спеціальності; набула універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; набула мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи англійською мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів зі спеціалізації «Соціальна медицина»)

**2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).**

Індивідуальний план наукової роботи аспірантки Бондарь Світлани Олександрівни був затверджений рішенням вченої ради НМАПО імені П.Л.Шупика від 18.01.2017, протокол № 1.

Науковий керівник:

- д. мед. н., професор Михальчук Василь Миколайович, завідувач кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика.

Термін виконання роботи: 2016-2020 роки.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи аспірантки Бондарь Світлани Олександрівни виконані своєчасно в установлені терміни, що підтверджено результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Дослідження проведені своєчасно і в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

### **3. Актуальність теми дисертації.**

Здоров'я дитячого населення вважається маркером соціально - економічного становища в суспільстві і є основою майбутнього розвитку України, як й будь-якої іншої країни. Разом з тим, в останнє десятиліття, на жаль, спостерігається несприятлива його динаміка. За три роки (2014-2016 рр.) рівень захворюваності серед дітей до 14 років зріс на 1,1% і на 8,6% серед підлітків 15-17 років. Ситуація викликає занепокоєння, адже чисельність підлітків серед дитячого населення зменшилася з 16,3% до 14,2%. В п'ятірку захворюваності входять хвороби за класом «Травми, отруєння та інші наслідки дії зовнішніх причин», займаючи II – III місця у вікових групах 7-14 та 15-17 років і співпадають з періодом навчання в освітніх закладах. При цьому смертність, як основний інтегрований показник стану здоров'я, при травмах, нещасних випадках, отруєннях серед дітей віком до 14 років займає перше місце в її структурі і досягає 26%, а у підлітків – 65%. В структурі дитячого травматизму шкільний стійко зростає і займає третє місце після побутового та вуличного. Зазначене потребує заходів, спрямованих на його попередження шляхом створення безпечного середовища на етапах навчання. Однією з основних проблем при цьому виступає ослаблений в останні роки профілактичний напрям, який в охороні здоров'я дітей має бути першорядним. Сучасний підхід до виховання дітей розглядається як стратегічний загальнонаціональний пріоритет. За таких обставин безпека та благополуччя дитини є базовими векторами консолідації медичної та освітянської галузей, органів державної влади та громадськості.

На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

#### **4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.**

Дисертаційне дослідження аспірантки Бондарь Світлани Олександрівни на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів» виконано в межах НДР кафедри управління охороною здоров'я «Обґрунтування моделей управління підсистемами охорони здоров'я та зміцнення популяційного здоров'я України відповідно до Європейських стратегій», № державної реєстрації 0115U002160, термін виконання 2015-2019 рр., керівник НДР – академік НАМН України, доктор медичних наук, професор Вороненко Ю. В. та є фрагментом даної науково-дослідної роботи.

#### **5. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.**

Аспіранткою Бондарь Світланою Олександрівною вперше в Україні:

- обґрунтовано удосконалену модель профілактики травматизму у школярів на регіональному рівні із застосуванням міждисциплінарного та міжсекторального підходів, центральним інноваційним елементом якої є персоніфікована технологія формування безпечної поведінки як складової культури здоров'я учнівської молоді, що містить мотиваційний, інформаційно-праксеологічний та контрольний оцінний компоненти, реалізація яких передбачає послідовний комплекс конкордантних заходів органів місцевого самоврядування, медичних та педагогічних працівників, інших зацікавлених сторін із інтегральною та консолідуючою роллю органу управління охорони здоров'я;
- обґрунтовано потребу розширення спектра профілактики травматизму в школярів на підставі зростання його рівня в Україні та Кіровоградській області (за 2014-2016 рр. на 5,0% проти 0,8% в Україні) на тлі нижчих рівнів захворюваності (33,3 проти 44,0 на 10 тис.), більшою мірою серед підлітків;
- виявлено особливості структури видів травм: рани, поверхневі пошкодження та ушкодження судин (49,1%); переломи кісток верхніх кінцівок (24,3%); вивихи, розтягнення, деформація і травми зв'язок суглоба і прилеглих м'язів (15,1%); переломи кісток нижніх кінцівок (6,0%); внутрішньочерепні травми (3,1%) та інші травми (2,4%) і місця їх отримання в учнів загальноосвітніх закладів за різним рівнем територіальної приналежності;
- визначено рівень обізнаності з питань безпечної поведінки за використанням існуючих та бажаних джерел інформації серед школярів, вчителів та батьків;
- виявлено ступінь готовності дотримання принципів безпечної поведінки з метою профілактики шкільного травматизму серед учнів усіх рівнів шкільної освіти (у кожного четвертого школяра відсутній інтерес до пізнання правил безпеки, а кожен третій – не готовий брати участь у заходах запобігання травматизму) та особливості формування її вчителями й батьками;

- комплексно вивчено психоемоційний стан учнів, їх батьків та вчителів із виявленням серед школярів різновидів тривожності (шкільної, особистісної, міжособистісної), низьких рівнів самоволодіння та вольової наполегливості при здатності до адаптації в умовах навчання, формування самовдосконалення та самоосвіти. Встановлено, що половині (50,5%) вчителів та третині (32,7%) батьків властивий високий рівень особистісної тривожності, який нівелюється достатнім та високим рівнями самовладання і наполегливості;

- обґрунтовано, що профілактика шкільного травматизму як одна зі складових формування культури здоров'я учнівської молоді є багатокомпонентною системою, що передбачає сукупність мотиваційно-особистісних, когнітивних та діяльнісних компонент, а реалізація їх обумовлює конкордатність медичних і педагогічних принципів та підходів, пов'язаних спільною метою;

*Удосконалено:*

- принцип персоніфікованої технології формування культури здоров'я в учнівської молоді, що забезпечує розвивальну, пізнавальну, рефлексивну функції і реалізується в процесі життєдіяльності, де провідна роль належить медичним працівникам;

*Набуло подальшого розвитку:*

- впровадження організаційно-комунікаційного, орієнтованого на особистість, підходу до формування в учнівської молоді безпечної поведінки, основу якої складають наступні системні положення – мотивація, обізнаність, уміння та дотримання їх упродовж життя.

**6. Нові науково обґрунтовані теоретичні та/або експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.**

**Теоретичне значення** одержаних результатів полягає у суттєвому доповненні теорії соціальної медицини в частині вчення з організації профілактики травматизму у школярів, в основу якої закладено принцип формування в учнівської молоді безпечної поведінки.

**Практичне значення** роботи полягає в тому, що її результати стали підставою для:

- створення ключового елемента удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів – навчально-тренінгового центру щодо забезпечення

- заходів з профілактики шкільного травматизму на базі Кіровоградського медичного коледжу імені Є.Й. Мухіна;
- створення на базі Кіровоградського медичного коледжу імені Є.Й. Мухіна Школи юних медиків;
  - встановлення напрямів удосконалення організації профілактики травматизму у школярів з позиції дотримання безпечної поведінки, як складової культури здоров'я, формування якого забезпечується на міждисциплінарному рівні;
  - удосконалення критеріїв оцінки рівня сформованості безпечної поведінки за чотирма компонентами: мотиваційний, особистісний, пізнавальний та практичний;
  - удосконалення навчальних програм шкільної підготовки учнів різних верств шкільної освіти та пізнавальної в літніх оздоровчих закладах інноваційними технологіями формування безпечної поведінки;
  - удосконалення програми післядипломної підготовки для медичних сестер, які працюють в загальноосвітніх навчальних закладах у розрізі профілактики травматизму в школярів.

#### **Впровадження результатів дослідження здійснено:**

##### **а) на галузевому рівні:**

В освітній процес закладів вищої освіти впроваджено удосконалені програми післядипломної підготовки медичних сестер за спеціальністю «Педіатрія», які працюють у загальноосвітніх навчальних закладах з включенням до них питань профілактики травматизму у школярів, а саме: Київського медичного коледжу ім. П.І.Гаврося (акт впровадження від 29.08.2019), Кременчуцького медичного коледжу ім. В.І.Литвиненка Полтавської обласної ради (акт впровадження від 30.08.2019), КЗ «Центр післядипломної освіти молодших спеціалістів з медичною та фармацевтичною освітою» Дніпропетровської обласної ради (акт впровадження від 15.05.2019), Новоград-Волинського медичного коледжу Житомирської обласної ради (акт впровадження від 29.08.2019), Херсонського медичного коледжу Херсонської обласної ради (акт впровадження від 29.08.2019) та Львівського медичного коледжу післядипломної освіти (акт впровадження від 29.08.2019).

##### **б) на регіональному рівні:**

- створений навчально-тренінговий центр при Кіровоградському медичному коледжі імені Є.Й.Мухіна, що підтверджено спільним наказом «Про створення навчально-тренінгового центру при Кіровоградському медичному коледжі імені Є.Й.Мухіна» №943/220/92/567-од/145-од/14130 від 09 серпня 2018 року між: Управлінням патрульної поліції в Кіровоградській області, Управлінням ДСНС

України в Кіровоградській області, Кіровоградським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Кіровоградською обласною благодійною організацією «Всеукраїнська мережа ЛЖВ», Управлінням освіти, науки, молоді та спорту, Департаментом охорони здоров'я обласної державної адміністрації, Департаментом соціального захисту населення;

- створено та обладнано кабінет охорони здоров'я на базі Кіровоградського медичного коледжу імені Є.Й. Мухіна для навчання учнів, батьків та педагогічних працівників з питань формування здорового і безпечного способу життя на засадах розвитку життєвих компетентностей;

- створено Школу юних медиків на базі Кіровоградського медичного коледжу у рамках співпраці з КЗ «Навчально-виховний комплекс «Зорецвіт» - загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №26» (наказ №213 від 10.05.2018р. про створення Школи юних медиків; акт впровадження від 22.05.2019).

#### **в) у навчальному процесі:**

результати дослідження впроваджено в освітній процес Богданівської загальноосвітньої школи I-III ступеню №1 імені І.Ткаченка (акт впровадження від 09.09.2019), КЗ «Олександрівське навчально-виховне об'єднання №2 Кіровоградської області» (акт впровадження від 11.09.2019), гімназії імені Т.Г.Шевченка м. Кропивницький (акт впровадження від 09.09.2019).

За період 2018 року та дев'яти місяців 2019 р. НТЦ було проведено 105 тренінгів, охоплено навчанням 15 шкіл міста Кропивницького та чотири школи районів області. До навчання були залучені: учні 1-4 класів – 356; 5-9 – 876; 10-11 класів – 504; батьки — 204; вчителі – 91 особа. До роботи у НТЦ задіяно 105 студентів коледжу. Протягом літніх канікул (липень-серпень 2019 р.) проводилися тренінгові заняття з профілактики дитячого травматизму у дитячих таборах області: ТОВ «Дитячий оздоровчий заклад «Бригантина» смт. Новоархангельск (2 заняття – 38 осіб); ТОВ «Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «Дружба» с. Войнівка Олександрійського р-ну, (3 заняття – 64 особи); Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «Жовтень» с. Бірки Олександрійського р-ну (3 заняття – 52 особи); Дитячий заклад «Оздоровчий комплекс «Лісова пісня» с. Оникієво Маловисківського р-ну (2 заняття – 38 осіб) (лист департаменту соціального захисту населення №23-03.1-39/4607.0.23 від 04.12.2019 на виконання спільного наказу «Про створення навчально-тренінгового центру при Кіровоградському медичному коледжі імені Є.Й.Мухіна»).

Загальна кількість актів впровадження - 10.

## **7. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.**

Аспірантка Бондарь Світлана Олександрівна особисто провела дослідження. До спостережень увійшло 1395 осіб. Вони, відповідно етапам дослідження, розподілялись на дві групи. До концептуального було залучено 1082 особи, з яких 686 учнів (1-4 класів – 206, 5-9 – 185, 10-11 класів – 145, студентів коледжу 150 осіб), а також 188 батьків учнів та 208 вчителів. На результативному етапі, при проведенні організаційного експерименту по визначенню дієздатності елементів моделі, вивченню підлягало 313 осіб, з них 213 учнів (в т. ч. 1-4 класів – 47, 5-9 – 54, 10-11 – 54, студентів – 58), а також по 50 осіб батьків та вчителів. Результати заповнених анкет в цифровій формі вносились у сформовану базу даних на основі Microsoft Excel.

Крім того, використане описове моделювання, організаційний експеримент та експертна оцінка. Статистична обробка категорійних даних та перевірка їх достовірності проводилась шляхом розрахунку частоти ознак на 100 опитаних та похибки ( $\pm m$ ) для відносних величин, а оцінка достовірності їх різниці в різних групах спостереження здійснювалась шляхом розрахунку критерію відповідності хі-квадрат ( $\chi^2$ ) Пірсона.

При аналізі отриманих результатів аспіранткою Бондарь Світланою Олександрівною було застосовано засоби програмного забезпечення Open Office та ліцензованої програми STATISTICA 6.1, STATA / SE 12.0 для Windows.

## **8. Апробація результатів дисертації.**

Результати досліджень, викладені у дисертації, оприлюднено та апробовано на: міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні суспільно-економічні проблеми українсько-польського транскордонного співробітництва” (м. Жешув (Польща), 2017); Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Полтавські дні громадського здоров'я» (м. Полтава, 2018); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (м. Житомир, 2018); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Здоров'я і суспільство» (м. Кропивницький, 2019); X Науково-практична конференція з міжнародною участю «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (м. Житомир, 2019); на засіданні робочої підгрупи з розробки профільних програм в освітніх навчальних закладах при ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» (Київ, 2019); на обласному педагогічному форумі, присвяченому розбудові Нової української школи (м. Новоукраїнка, Кіровоградської області, серпень 2018).

**9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.**

Основні наукові результати висвітлені у публікаціях та розкривають основний зміст дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 16 наукових праць, які відображають основні наукові результати (3 – одноосібно), з них: 8 статей у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 1 – у виданнях, цитованих у науково метричних базах Scopus та Web of Science Core Collection, 2 – в іноземних виданнях країни Європейського союзу (Польща), 1 - англійською мовою, 4 - праці у матеріалах конференцій.

Провідний внесок за обсягом у матеріали публікацій належить аспірантці. Бондарь Світлана Олександрівна брала участь в статистичній обробці, аналізі одержаних результатів та підготовці матеріалів до друку.

Повний список публікацій додається.

**10. Особистий внесок здобувача в одержанні наукових результатів, що виносяться на захист.**

Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою. З науковим керівником узгоджена ідея, визначено напрям дослідження, погоджена мета і завдання, програма, обрані методи її реалізації. Автором проаналізовано стан проблеми з дитячого травматизму в Україні та Кіровоградській області, визначена актуальність шкільного травматизму з позиції його медико-соціального значення та остаточної невизначеності принципів його попередження. Обґрунтована необхідність регіонального підходу з визначенням області та вибором баз наукового дослідження. Проаналізовано стан проблеми в Україні та області в багатофакторному аспекті. Розроблено адаптовані анкети - опитування з урахуванням вікової категорії учнів, а також вчителів та батьків, як найближчого їх оточення. Обрано апробовані та узгоджені методики вивчення психоемоційного стану контингенту задіяного в роботі; окремо опрацьовані анкети вивчення результатів впровадження елементів удосконаленої моделі та карти експертної її оцінки, сформована база даних; здійснений аналіз отриманих даних із їх статистичним опрацюванням. З участю наукового керівника зроблено теоретичне обґрунтування удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів. Автором розроблена модель та впроваджено її елементи в умовах організаційного експерименту. Сформульовані основні наукові положення, висновки. В наукових роботах, які виконані у співавторстві, внесок автора визначальний з точки зору постановки питань, обговорення отриманих результатів, підготовки висновків. Запозичень ідей або розробок співавторів не було.



**Спеціальність, якій відповідає дисертація:** дисертація Бондарь Світлани Олександрівни на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів» повністю відповідає паспорту спеціальності 22 галузі знань Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Соціальна медицина»).

**11. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертації** на етапі планування роботи та повторної біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики за результатами відкритого розгляду матеріалів дисертацій на засіданні Комісії з питань етики НМАПО імені П. Л. Шупика.

Аспіранткою Бондарь Світланою Олександрівною вчасно представлені всі матеріали в комісію з питань етики НМАПО імені П. Л. Шупика з метою проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики (протокол № 2 від 27.01.2020р.). За висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам, а також матеріалам, поданим на етапі планування роботи (протокол № 10 від 19.12.2016 р.).

#### **12. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.**

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням наукового стилю викладення.

Дисертаційна робота викладена на 280 сторінках друкованого тексту, основний – на 139 сторінках, і складається з анотації, вступу, шести розділів власних досліджень, висновків та рекомендацій, списку використаних джерел, який містить 227 найменувань (196 – кирилицею, 31 – латиною, власних публікацій за темою дисертації – 16), 16 додатків. Дисертаційне дослідження ілюстровано 39 таблицями та 29 рисунками.

**13. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності** (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол Експертної проблемної комісії за спеціальністю 14.02.03 «Соціальна медицина» від 23.01.2020 р. (протокол № 2). Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспірантки Бондарь Світлани Олександрівни, всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

14. **Набуття теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей.** Відповідність дисертації вимогам пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 №40.

Аспіранткою Бондарь Світланою Олександрівною здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Бондарь Світлана Олександрівна оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провела власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару від 25.02.2020 (протокол № 1) встановлено, що результати виконаного наукового дослідження вирішують важливе наукове завдання – профілактики травматизму у школярів шляхом обґрунтування, розробки і впровадження окремих елементів удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів в діяльність загальноосвітніх закладів та медичних коледжів України, а дисертація аспірантки Бондарь Світлани Олександрівни на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі профілактики травматизму у школярів» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Соціальна медицина») повністю відповідає вимогам пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

**Рецензенти:**

**Професор кафедри акушерства, гінекології та перинатології НМАПО імені П. Л. Шупика**  
д. мед. н., професор



**Н. Я. Жилка**

**Професор кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика**  
д. мед. н., професор

**В. І. Бугро**

## ДОДАТОК №1

**висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення  
результатів дисертації Бондарь Світлани Олександрівни  
на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконаленої моделі  
профілактики травматизму у школярів»  
на здобуття наукового ступеня доктора філософії  
в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина  
(спеціалізація «Соціальна медицина»)**

### **СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:*

1. Бондарь СО. Формування у шкільної молоді безпечної поведінки в умовах сім'ї. *Wiadomości Lekarskie*. 2018;LXXI(3):508-513.
2. Бондарь СО. Види та структура локалізації травм як передумова формування здоров'язбережувальних засад попередження дитячого травматизму. *Україна. Здоров'я нації*: 2018;2(49):9-16.
3. Бондарь СО. Шкільний травматизм: особливості, тенденції. *Професійна освіта: проблеми й перспективи*. 2018;14:49-54.
4. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Удосконалена регіональна модель профілактики шкільного травматизму. *Економіка і право охорони здоров'я*. 2018;2(8):47 - 53. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.
5. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Педагогічні умови формування безпечної поведінки у школярів під час навчального процесу. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2017;13:32-38. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.
6. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Особливості дитячого травматизму в Кіровоградській області в аспекті загально-українських тенденцій. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2017;17(4(60)):185-190. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.

7. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Проблеми дитячого травматизму: структура, динаміка видів за довготривалим спостереженням. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017;7:1064-76. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.
8. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Шкільний травматизм: особливості формування безпечної поведінки серед учнів як основи удосконалення принципів профілактики. *Економіка і право охорони здоров'я*. 2017;2(6):58-65. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.
9. Михальчук ВМ, Бондарь СО. Тенденції змін у формуванні безпечної поведінки за результатами впровадження удосконаленої моделі профілактики шкільного травматизму. *Економіка і право охорони здоров'я*. 2019;2(10):25-31. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.
10. Mikhalchuk VM, Bondar SO. Conceptual approaches to formation of the improved model for prophylaxis of school traumatism. *Journal of Education, Health and Sport*. 2018;8(11):540-545. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.

*Опубліковані наукові праці апробаційного характеру:*

11. Бондарь СО. Формування здоров'язбережувальної поведінки, як основи профілактики шкільного травматизму. В: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю Полтавські дні громадського здоров'я; 2018 Трав 24-25;Полтава. Полтава: Техсервіс; 2018, с.48-50.
12. Бондарь СО. Профілактика – як перспективний напрямок збереження здоров'я учнівської молоді: В: Матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи; 2018 Жовт 20-26; Житомир. Житомир; 2018, с.244-246.
13. Михальчук ВМ, Нестерець ОЛ, Бондарь СО. Необхідність профілактики дитячого травматизму як передумова збереження здоров'я

майбутнього покоління України. В: Матеріали міжнар. наук.-прак. конф. Актуальні суспільно-економічні проблеми українсько-польського транскордонного співробітництва; 2017 Лист 15-17; Жешув (Польща).с.98-99 *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка тез до публікації)*.

*Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:*

14. Латишев ЄЄ, Бондарь СО. Нормативно – правові важелі безпеки здоров'я та життєдіяльності. Сучасні медичні технології. 2015;4(27):55-60. *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.

15. Латишев ЄЄ, Бондарь СО. Безпека здоров'я та життєдіяльності: сучасний стан (за даними аналізу літературних наукових джерел). Сучасні медичні технології. 2015;2-3(25-26):130-135 *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації)*.

16. Латишев ЄЄ, Бондарь СО. Безпека дорожнього руху в управлінні стратегіями розвитку кадрових ресурсів сфери охорони здоров'я. В: Матеріали щоріч. Всеукр. наук.-прак. конф. за міжнар. участю Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні; 2016 Берез 23; Київ. Київ; 2016, с.101-103 *(Дисертантові належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка тез до публікації)*.